Наше Слово

УКРАЇНСЬКИЙ ТИЖНЕВИК
TYGODNIK UKRAIŃSKI
UKRAINIAN WEEKLY

Рік LXVIII № 31 (3442) Варшава, 6 серпня 2023 року, Ціна / Cena 5 zł (vat = 8%) INDEKS 366609 ISSN 0027-8254 Інтернет-версія газети nasze-slowo.pl

Фото Павла Лози

Ювілей «Лемківського перстеника». с. 16

Кентшин: дякуючи громаді, вдесяте поїхали з допомогою. с. 2

Українські «вікна» в польському медіапросторі. с. 3

ISSN 027-8254
31
9 770027 825238

eprasa.pl f874063953

ГРОМАДА

Григорій СПОДАРИК
Фото з архіву Андрія Сидора

Кентшин: дякуючи громаді, вдесяте поїхали з допомогою

Про допомогу Україні після десяти відправлених гуманітарних вантажів розповідає голова кентшинського гуртка Об'єднання українців у Польщі Андрій Сидор.

Кентшинські волонтери перед виїздом в Україну (в центрі – бургомістр Кентшина Ришард Нєдзюлка та голова кентшинського гуртка ОУП Андрій Сидор)

– Як виглядав ваш останній транспорт із гуманітарною допомогою?

– Наш десятий гуманітарний вантаж традиційно організував кентшинський гурток ОУП та греко-католицька парафія. До нас приєдналися Кентшинська міська рада та бургомістр. Як завжди, активним є повітове самоврядування. Ми відвезли речі, необхідні солдатам: ломи, сокири, лопати, одяг, моторні мастила, харчі та ліки. Список завжди отримуємо від мерії міста Володимир і тамтешнього координатора, секретаря міськради Івана Юхимюка, з яким я перебуваю в постійному контакті. Цього разу зустріч провели також мер Володимира Ігор Пальонка та бургомістр Кентшина Ришард Нєдзюлка. Очільник Володимира розповів про ситуацію в місті, призупинені війною інвестиції тощо. Слід підкреслити, що мер дуже активний щодо допомоги. Він особисто об'їздив майже весь фронт і постачав речі туди, де воюють мешканці Володимира та околиць. Окрім того, ми говорили про майбутню програму обміну для молоді та культурну співпрацю. Ідеться про те, щоб на наші кентшинські заходи приїжджали артисти, котрі мешкають на території нашого партнера. Українська сторона цікавилася можливістю організувати на Мазурах відпочинок для дітей, батьки яких воюють або загинули на фронті.

– Про які потреби вам говорили цього разу?

– Наші друзі потребують на фронт машину типу пікап. Ми таку знайшли в Норвегії, і зараз триває узгодження формальностей. Вони досить складні, тому що Норвегія не є членом Європейського Союзу. Обдзвонюємо митниці й шукаємо способу відправити машину в Україну. Що важливо: кошти на її закупівлю нам пообіцяло передати Кентшинське староство. Загалом вартість усіх наших гуманітарних вантажів набагато перевищує 100 тисяч злотих. До цього часу нам вдалося передати легкову машину, харчі, генератори струму, зарядні станції для дронів тощо. Усе це було можливе завдяки жертовності нашої громади, тому всім її представникам хочу висловити щиру подяку. Я вдячний парохові о. Ігорю Гарасимові за широку підтримку, надання приміщень і постійне нагадування в проповідях про потреби.

– Наскільки активно після близько півтора року від повномасштабного вторгнення люди долучаються до допомоги?

– Напевно, помітно втому, а до того ж складною є загальна ситуація, пов'язана з інфляцією, ростом цін і вартості життя. Крім цього, наші люди фінансово підтримують завершення робіт із розпису місцевої церкви та активно допомагають акції Карітасу. Нещодавно, наприклад, збирали кошти для постраждалих від підриву Каховської дамби. Отже, наша громада постійно жертвує, і тому ще раз хочу висловити їй щиру вдячність. Треба теж підкреслити, що тут, на місцях, можемо постійно розраховувати на польських друзів, зокрема підприємців. Для мене особисто приємно те, що мої друзі, які живуть десь у Польщі або за кордоном, також передають кошти на наші акції. Серед них – нащадок поляків, потерпілих на Волині. Коли я запитав його про мотивацію, він відповів, що в минулому обидві сторони завдали одне одному кривди, але зараз «у нас є спільний ворог».

– Складним українсько-польським минулим завжди маніпулювала й маніпулює москва. Чи нині довкола вас відбуваються якісь антиукраїнські акції?

– На нашому фейсбуці часом трапляються антиукраїнські коментарі. Як очевидний прояв «московської руки» я їх одразу видаляю, бо немає сенсу боротися. У нас немає часу на це. Мені болять такі коментарі, але зосереджуюся на позитивних прикладах ставлення з боку польських друзів, про яких згадував. Тішить, наприклад, і те, що одного разу на кордоні ми зустріли групу баптистів із Польщі, які везли допомогу представникам своєї спільноти в Україні. Отже, не варто зосереджуватися на негативі, а робити своє й іти вперед до перемоги.

– Як виглядає ситуація з біженцями?

– Вони є, зокрема, у самому Кентшині, хоча точної інформації у зв'язку із захистом особистих даних ми не можемо отримати. Є люди, які активно долучаються до наших збірок і відправлень від початку. Але є також такі, які мають час, щоб прийти у волонтерський центр за консервою чи одягом, і зовсім його не мають, коли треба попрацювати й дечим допомогти. ●

eprasa.pl f874063953

Орест ЛОПАТА
Фото з сайту Radio Gorzów

Українські «вікна» в польському медіапросторі

Українська меншина в Польщі завдяки сприянню громадського телебачення (TVP) має свої передачі на хвилях радіо- та телеефіру.

На території всієї Польщі раз на місяць можна переглянути двомовну польсько-українську телепрограму «Теленовини» (TVP Regiony). Також кожної неділі відбуваються прямі трансляції божественних літургій по черзі з соборів УГКЦ у Перемишлі, Ольштині та Вроцлаві (TVP HISTORIA). Українські радіо- та телепередачі транслюють у Білостоці, Ольштині, Кошаліні, Щеціні, Ряшеві та Зеленій Горі.

За ініціативою місцевих влад регіональні газети та інші ЗМІ друкують матеріали українською мовою. Крім того, у медіапросторі бачимо багато українських сайтів, що належать церквам, громадським організаціям, часописам. Окремі інтернет-сторінки дають можливість обирати українську версію для висвітлення інформації.

Над появою українських радіопередач у Любуському регіоні працювала довголітня голова місцевого відділу ОУП Стефанія Яворницька. Сьогодні ж Ґожів-Великопольский є одним з міст на Любущині, де діє українська служба регіонального відділення Польського радіо «Радіо-Захід» (Polskie Radio Zachód, Radio Gorzów). Про діяльність радіослужби та українські передачі розповідає її ведучий і працівник місцевого етнографічного музею Мирослав Пецух.

Українські радіопередачі в Ґожові-Великопольському та Зеленій Горі

– Українська редакція в структурі «Радіо-Захід» почала працювати у 2016 році. Наші передачі виходять в ефір під назвою «Розмови та бесіди про Україну».

Кожної неділі зранку, близько 8:20 – 8:35, ми виходили в ефір на зустріч зі слухачами Ґожова-Великопольського та Зеленої Гори. Від самого початку процес створення українських передач координує редактор «Радіо-Захід» Анджей Пєжхала. Саме він робить кінцеву технічну обробку надісланого йому звукового матеріалу.

Так було до початку пандемії, на час якої редакцію було закрито, а ми працювали дистанційно. Після того, як пандемія закінчилась, так і залишилось, що радіопередачі ми готуємо вдома. У нас зараз немає окремого редакційного приміщення. Створюємо матеріали дистанційно, потім надсилаємо до редакції, де їх після обробки редактора Анджея Пєжхали передають до виходу в ефір.

Зараз у Ґожові-Великопольському українські передачі роблю тільки я, а до пандемії зі мною працювала Лідія Святківська. Тим часом у Зеленій Горі цим займаються Володимир Процюк та Діана Санчез – молоді люди, які прибули до Польщі близько 10 років тому з України.

Додам, що Анджей Пєжхала, якого я вже згадував, від початку нашого існування був відповідальним редактором передач усіх національних меншин Ґожова: ромської, німецької (вже не існують) та української.

Тематика радіопередач

– До лютого 2022 року я регулярно намагався робити передачі про якусь місцевість, розташовану на рідних землях, зокрема на Лемківщині, також на Перемищині, Сяніччині. Розповідаємо про фольклор, відомих людей. Це важливі теми для мешканців нашого Любуського регіону, котрі походять звідси.

Також у своїх матеріалах згадуємо про історичні події нашого українського народу, про історичну пам'ять. Напередодні інформуємо про найважливіші події нашої громади, що відбудуться в регіональному масштабі. Крім того, згадуємо про загальнопольські події, наприклад, про «Лемківську ватру». Робимо також розмови з нашими священниками.

Контакти зі слухачами

– У приміщенні редакції немає людини, яка працює біля телефону та приймає дзвінки від слухачів. Ми просто користуємося традиційними способами зв'язку.

До редакції надходять прохання від вихідців із Лемківщини про те, щоб в ефірі більше звучало лемківської говірки, особливо, коли в передачах ідеться про лемківські місцевості, такі, як Флоринка або Крампна. Саме цього принципу зараз дотримуємось.

Великий резонанс серед публіки викликала передача про те, як на Лемківщині працювала комуністична секретна служба – Служба безпеки. Це складна тема, часом болісна. Наші слухачі просили не називати жодних прізвищ…

Також жваву дискусію викликала передача про трагедію села Павлокома.

«Вам не вдасться передати цієї складної теми впродовж десяти хвилин», – стверджували наші опоненти. Окрім того, був ще один аргумент проти – не можна в суспільно-культурній радіопередачі порушувати політичні теми без участі експертів. Скарги дійшли аж до керівництва «Радіо-Захід». Ми зі свого боку вважаємо, що про цю болісну тему треба розповісти полякам, яким про неї зовсім не відомо.

Зазначу, що більшість наших слухачів – нащадки українців, переселених внаслідок акції «Вісла». Зокрема, це мешканці північних районів регіону.

Релігійні радіопередачі в Любуському регіоні

– Окрему передачу на хвилях нашого радіо веде о. Юліян Гойняк, парох УГКЦ у Зеленій Горі. Він вважає, що релігійною послугою треба охопити якнайширше коло слухачів. Тому передачі веде польською мовою. ●

eprasa.pl f874063953

На «Свято культури» – до Мокрого

12–13 серпня в селі Мокре (Підкарпатське воєводство) відбудеться XXXI «Свято культури над Ославою».

У програмі свята – концерти, зокрема виконавців із Польщі, України. Звичайно, серед виконавців буде й ансамбль пісні й танцю «Ослав'яни» з Мокрого, який існує вже понад п'ятдесят років. Упродовж цього часу учасниками колективу були кількадесят осіб, які зараз проживають не лише в різних частинах Польщі, але теж за кордоном. Для них «Свято культури над Ославою» є чудовою можливістю зустрітися.

«Вернигору» висунуто на європейську музичну премію

Сяноцький гурт «Вернигора», що виконує традиційну музику українсько-польського пограниччя, став одним із десяти колективів, який номіновано на нагороду «Найкращий новий талант» («Award for Best New Talent»). Її присуджують найцікавішому свіжому відкриттю фолк та світової сцени Європи.

Головний приз буде визначено голосуванням слухачів на сайті конкурсу. За «Вернигору» можна проголосувати за посиланням: upbeatawards.eu/nominee/wernyhora. Кожен голос важливий!

Кожен з учасників голосування має шанс виграти квитки на Tallinn Music Week у 2024 році. Гурт-переможець конкурсу отримає змогу взяти участь у фестивалі Macedonian PIN MUSIC Conference&Showcase та можливість записати кліп у Парижі.

Тріо «Вернигора» складається з Анни Оклеєвич, Мацєя Гарни та українки Дарії Косєк, яка, окрім цього, є учасницею гурту «Відимо». Минулого літа відбулася прем'єра другого альбому «Вернигори» – «Толока».

2011 року гурт став переможцем Конкурсу народної музики. У червні цього року вокалістку гурту Дарію Косєк відзначено нагородою міста Сянок. Співачка, котра походить із Білого Бору, ініціювала незвичайний музичний проєкт «Бойківські голоси Бескидів». Українка під акомпанемент своїх колег виконує пісні цього регіону в нетрадиційному звучанні. Цей проєкт відзначено першою нагородою на одному з найвідоміших фолкзаходів – Фестивалі Польського радіо «Нова традиція» 2021 року.

Фото з фейсбук-сторінки гурту

«Калина» запрошує до Кальникова

5 серпня в Кальникові (село неподалік Перемишля у ґміні Стубно) відбудеться концерт народних колективів під назвою «Калина запрошує». Захід пройде на прицерковній площі села. Початок – о 15:00. Пізніше, ввечері, будуть танці.

Перед культурним заходом у Кальникові в межах «Академії культури на пограниччі» просто неба було проведено триденні майстер-класи.

Організатори заходу – місцевий дитячий та молодіжний колектив «Калина», який діє у Кальникові вже вісім років, Перемиський відділ Об'єднання українців у Польщі та гурток ОУП в Кальникові.

Виставка «Я був поляком, громадянином України»

5 серпня о 12:00 на Ринковій площі Лазарського в Познані відкриється виставка «Я був поляком, громадянином України». На виставці буде презентовано портрети українських військових, які мали польське коріння та брали активну участь у житті польської громади. Деякі з них не знали польської мови, але знали, звідки походить їхній рід. До кожного портрета додано біографічну довідку.

Виставку створено за ініціативи Фонду «Свобода й демократія» та організовано Польським інститутом у Києві. Його автор – український журналіст Дмитро Антонюк. Він зазначає, що виставка розповідає також про бійців, які загинули ще до повномасштабного вторгнення росії в Україну.

«Ця війна триває вже десять років, і ми повинні про це пам'ятати. Ми боремося з нашим спільним одвічним ворогом. Ми, як і сотні років тому, зазнаємо втрати від одного й того ж нападника, який завжди намагався нас знищити чи підкорити. Помоліться й скажіть добре слово за тих, кого ви бачите на цих дошках. Вони були такими, як і всі ми, – мали дітей, мріяли про нормальний дім, бізнес, поїхати у відпустку. Але росія забрала в них цей шанс. Вони загинули, щоб у нас не забрали наших мрій», – цитує слова Дмитра Антонюка офіційний сайт міста Познань.

Організатор виставки – Громадсько-культурне товариство «Польща–Україна» (Stowarzyszenie Społeczno-Kulturalne «Polska–Ukraina») та волонтерська організація «Штаб ангелів у Познані».

Виставка триватиме два тижні, до 19 серпня. Вхід на неї – вільний.

Діалог про Дім

5 серпня (10:00–13:00) ОУП у Перемишлі запрошує на подію «Діалог про Дім», яка відбудеться в Народному домі.

Як зазначають організатори, серед багатьох викликів, з якими вони зустрілися, одним із найважливіших є знайомство та налагодження стосунків з українцями, які приїхали до Перемишля після початку повномасштабної війни в Україні.

«Ви будете спілкуватися з іншими перемишлянами та перемишлянками, а ми створимо дружню та безпечну атмосферу для людей із різними поглядами. Запрошення включає каву та чай», – запрошують діячі Об'єднання.

Участь у події стане можливістю не лише розповісти про власний досвід, вислухати погляди інших людей, а й навчитися принципів діалогу як засобу спілкування.

Діалог проведуть фасилітатори польською та/або українською мовами. Посилання для реєстрації на захід є на фейсбук-сторінці події (Dialog o Domu/ Діалог про Дім).

eprasa.pl f874063953

«Янгол вдячності» для перемиського Об'єднання

Цього року 10-річчя відзначає Перемиська асоціація терапії через мистецтво «Katarsis». З цієї нагоди для Перемиського відділу ОУП / Народного дому вручили «Янгола вдячності» за «натхнення, підтримку та завжди відкрите серце».

Перемиське Об'єднання кілька років співпрацює з асоціацією «Katarsis», яка підтримує розвиток людей з обмеженими можливостями та їхніх опікунів. Організації обмінюються досвідом, підтримують одна одну.

«Для нас це велика честь і привід для гордості. Ця нагорода є приємним зобов'язанням для реалізації подальших спільних ідей. Бо вони у нас є принаймні на наступні 10 років», – пишуть члени української організації в Перемишлі. Грамоту вручили Ігорю Горківу, голові Перемиського відділу ОУП.

Гра, яка знайомить дітей із кіберсвітом

20 липня фірма CGI та Міністерство цифрової трансформації України уклали партнерство, щоб зробити освітню гру з кібербезпеки «Spoofy» доступною для українських дітей. Мета гри, яку створила фірма CGI, полягає в тому, щоб познайомити дітей шкільного віку з кіберсвітом та новими технологіями, а також навчити їх критично оцінювати різні ситуації в інтернеті.

CGI розробила гру «Spoofy» у 2019 році у Фінляндії та запустила її у партнерстві з Telia у 2021 році в Естонії в межах Європейського місяця кібербезпеки. Наразі гра «Spoofy» доступна 10 європейськими мовами. У Польщі вона отримала патронат президента Управління електронних комунікацій та Посольства Канади.

CGI і Telia у партнерстві з Управлінням електронних комунікацій в Міністерстві цифрової трансформації України та національним проєктом «Дія.Освіта» (українська онлайн-платформа з цифрової грамотності) запустили освітню гру з кібербезпеки українською мовою в Україні та серед україномовної спільноти у всьому світі.

«Гра підвищить рівень цифрової обізнаності українських дітей, щоб вони могли безпечніше орієнтуватися та почуватися більш упевнено в інтернеті. Деякі аспекти, такі як інформаційна безпека, конфіденційність даних та питання довіри, важливі сьогодні, як ніколи раніше. Я щиро вірю, що гра не тільки розважатиме, а й навчатиме школярів безпечно та розумно користуватися інтернетом. Відгуки, які ми нещодавно отримали від дітей, батьків та вчителів, однозначно це підтверджують», – говорить Бартоломей Несьцерович, керівник бізнес-підрозділу CGI в Польщі, Литві, Латвії та Естонії. «Партнерство з Міністерством цифрової трансформації України є значним кроком на шляху до побудови відповідального цифрового суспільства в Україні, і я радий, що ми можемо зробити свій внесок у цю справу», – додає він.

Навчальна гра про кібербезпеку «Spoofy» – це пригодницька гра для дітей віком від 7 до 12 років. Завдання дитини полягає у проходженні різних рівнів, які дозволяють їй дізнатися про безпеку в інтернеті. Гра – безплатна, не потребує реєстрації та доступна для смартфонів, планшетів і комп'ютерів. «Spoofy» є частиною ESG-діяльності CGI, скерованої на підтримку цифрової обізнаності та кібербезпеки дітей.

Польська версія гри доступна за посиланням: spoofy.pl.

20-ліття священства о. д-ра Руслана Марцішака

У парафіях о. Руслана Марцішака неділя, 23 липня, була дуже урочистою й святковою. У цей день парафіяни вітали свого пароха з 20-літтям священства.

Привітання пролунали від наймолодших до найстарших парафіян Старґарду, Інська й Рептова (у Рептові зараз перебувають громадяни України, які приїхали туди на роботу – тут літургії правлять лише в липні й серпні). Поряд із привітаннями, квітами й подарунками, піснями й фільмами було згадано найважливіші події парафії в Інську.

Особливою подією були привітання від військовослужбовців Збройних сил України, які зараз перебувають у Польщі.

Отець Руслан отримав священничі свячення з рук уже покійного владики Івано-Франківського Стефана Мудрого в Івано-Франківську 27 липня 2003 року. З 2003 до 2006 року служив у парафіях Варшава-Лом'янки й Лодзі. Від 5 лютого 2006 року – уже 17 років – служить у парафіях Старґард та Інсько.

Отець Руслан у слові до вірних розповів про свою дорогу до священства. Подякував своїм батькам за дар життя, Господу Богу за дар покликання, своїй дружині й родині за розуміння в щоденному житті, міністрантам за прислугу, а парафіянам за привітання. Подякував також всім, хто не місцевий, але приїжджає сюди, відвідує цей храм та присутній на літургії.

Фото надане Катериною Полевчак

Бажаємо Вам, Отче, міцного здоров'я й щастя, щедрих ласк Божих на дальше служіння нашій церкві та всьому українському народові. Нехай Всевишній Господь Бог благословить Вас у майбутньому й наділяє Вас своєю силою, щоб із радістю відзначати чергові ювілеї.

Парафіяни

Більше новин читайте на сайті: nasze-slowo.pl.
Опрацював на основі повідомлень Павло ЛОЗА

eprasa.pl f874063953

Тетяна СЕМАКОВСЬКА

Як війна в Україні впливає на її землю – на прикладі Херсонщини

Від війни страждає все: люди, звірі, птахи, споруди, але також і земля – її мінують, бомблять, знищують, зараз Україна – це найбільш замінована в світі територія. Про повні наслідки, які чекають екосистему України, говорити ще рано, втім почати процес можна. Розберемо це на прикладі Херсонщини, яка постраждала від підриву Каховської ГЕС в червні цього року. Ця трагедія суттєво погіршила стан ґрунтів не тільки цього регіону – від підтоплення постраждали й сусідні області, у землі яких потенційно могли потрапити шкідливі елементи.

Як підтоплення, прильоти снарядів, міни та інші боєприпаси впливають на ґрунти України – на прикладі Херсонщини пояснює фахівчиня з організації «Екодія» Марія Бєлкіна.

Марія Бєлкіна
Фото з фейсбук-сторінки

«Екодія» – це неприбуткова громадська організація, що об'єднує експертів та активістів навколо ідеї збереження довкілля. Під час повномасштабного вторгнення активісти разом з волонтерами ведуть моніторинг випадків потенційної шкоди довкіллю, спричинених російською агресією. Ці дані допоможуть громадянам та владі розуміти шкоду, яка завдана довкіллю, планувати поїздки для встановлення фактів і звертають увагу на обов'язкове врахування довкілля у процесах відновлення України.

Підрив Каховської ГЕС погіршив стан ґрунтів

Ще до підриву Каховської ГЕС землі Херсонщини зазнали пошкоджень, адже ця область росіянами була окупована практично одразу після початку повномасштабного вторгнення. Тут окупанти розміщували свої БК (боєкомплекти – прим. ред.), вели артилерійські обстріли та бомбардування – всі ці фактори призводять до того, що верхні шари ґрунту отримують різного виду пошкодження.

«Підрив Каховської ГЕС привів до загострення ситуації. Ми в „Екодії" проводили дослідження стосовно впливу війни на ґрунти у більш загальному масштабі, а також на прикладі конкретних громад у Харківській та Донецькій областях. Загалом виділяють механічний, хімічний та фізичний впливи. У межах дослідження ми сфокусувалися саме на хімічному забрудненні – мова йде про наслідки від вибухових речовин, важких металів, нафтопродуктів. Загалом, після підриву Каховської ГЕС також можна очікувати загострення ситуації з хімічним забрудненням, зокрема від добрив, нафтопродуктів, каналізації тощо», – пояснює Марія Бєлкіна.

Окремо фахівці з питань ґрунтової мікробіології виділяють біологічне забруднення, тобто загибель всього живого ґрунтів, що відповідає за його здоров'я та родючість.

Експедиції для спостереження стану землі під час війни неможливі

Щоб оцінити стан ґрунтів, раніше експерти могли прибути на місце та умовно взяти пробу землі, однак під час повномасштабного вторгнення це неможливо, а водночас великі території залишаються замінованими. Тож аби фіксувати забруднення та вплив війни на землю, «Екодія» залучила науковців, які вже роками займаються цим питанням. На прикладах двох громад у Харківській (Вільхівська громада) та Донецькій (Сартанська громада) областях зробили комплексне оцінювання пошкоджень, в основному за допомогою супутникових знімків і точковим відбором проб для вимірювання хімічного забруднення. Окрім цього, організація налагодила співпрацю із представниками Міноборони та іншими міністерствами, які також опікуються цим питанням.

«Перше комплексне дослідження дало нам основу щодо впливів на ґрунти, корисно було глянути на впливи на конкретних прикладах. Ми налагоджуємо співпрацю з іншими стейкхолдерами, які працюють на національному рівні. Наразі певні проби ґрунтів передали до лабораторії, яка, до речі, знаходиться в Польщі. Після отримання результатів ми зможемо говорити про ще один приклад пошкоджених земель і потенційні заходи із відновлення. Україна має обмежені ресурси для проведення лабораторних аналізів для визначення забруднення вибуховими речовинами. Сподіваємось, що найближчим часом Україна буде мати можливості для визначення усього спектру забруднення, що допоможе швидше аналізувати дані», – говорить фахівчиня «Екодії».

За словами Марії Бєлкіної, зараз вже працюють ініціативні групи науковців, які мають задачу – знайти рішення для якнайшвидшого відновлення пошкоджених ґрунтів.

Відповідальність росії за екоцид

В Україні зараз активно обговорюють притягнення росії до відповідальності за вчинені на території України злочини – як військові, так й екологічні. Підрив Каховської ГЕС – це екоцид, який мав прямі наслідки не тільки для Херсонщини.

«Зараз „Екодія" допомагає фіксувати дані про всі види забруднень, які спричинила війна, всі фіксації таких злочинів проти природи зараз важливі. На місця забруд-

eprasa.pl f874063953

Повінь, викликана підривом Каховської ГЕС. Фото з Вікіпедії

нень виїжджають уповноважені державні органи. Спілкуючись із інститутами, які мають відповідні лабораторії, ми знаємо, що вони збирають ці дані. Якщо говорити про ґрунти, то є дані моніторингу ще починаючи з минулого століття. Важливо, що у нас є дані до початку війни на Сході та повномасштабної війни, бо в іншому випадку довести, що конкретне забруднення зробила саме росія, було б важко. Ці дані можна буде використовувати для притягнення рф до відповідальності, зокрема й виплати репарацій», – каже Марія Бєлкіна.

Фермери в Україні: що робити тим, чия земля стала фронтом?

Охопити всю територію України, яка постраждала від війни, фахівці «Екодії» не можуть, але створити напрацювання, якими зможуть користуватися інші, – це можливо.

Наприклад, вже зараз йде дискусія про те, що певні землі (зокрема ті, які зазнали катастрофічних пошкоджень), які були на балансі у фермерів, будуть виводити із утримання. Як варіант, держава може купувати непридатну землю у фермерів й очікувати, поки вона відновиться. Цей процес називають консервацією, і це один із варіантів рішення, пояснює фахівчиня.

Висохле Каховське водосховище. Фото з сайту uncg.org.ua

Підтоплена Херсонщина. Фото з фейсбук-сторінки Володимира Зеленського

«Ми зараз бачимо приблизні сценарії, при яких за різним рівнем пошкодження земель будуть різні варіанти дій. Просто забрати землю у людини й взамін не дати нічого – така опція не працюватиме. Потрібно розробити справедливі умови для консервації земель», – зазначає спеціалістка організації.

Пошкодження, які підлягають рекультивації, мають оптимістичнішу долю: наприклад, є рослини, що витягують з ґрунту важкі метали, вони можуть вирощуватися на таких територіях та пришвидшувати відновлення.

«Втім, насамперед потрібно робити відповідні аналізи, й від них відштовхуватися. Продумувати ефективні заходи, адже в більшості на територіях України забруднення комплексні – це важкі метали, вибухові речовини. Повна картина буде зрозуміла після закінчення війни, але те, що у нас створюється зараз: ініціативні, робочі групи, співпраця з іноземними інститутами – все це вірний напрямок. Потрібно розуміти, що відновлення ґрунтів – довготривала справа. Простих й швидких рішень для України не буде», – резюмує фахівчиня. ●

eprasa.pl f874063953

Степан МІГУС
Фото автора статті

Ґрюнвальд: звитяжна битва, яка зблизила народи

Під майоріння національних прапорів Литви, Польщі та України, у безпосередньому сусідстві найновіших гармат-гаубиць, щойно придбаних Польщею від західних та азійських партнерів, на пам'ятному пагорбі битви під Ґрюнвальдом, у присутності, за оцінками організатора, близько 100 тисяч приїжджих з усієї Польщі й інших країн було врочисто відзначено 613-ту річницю історичної доленосної для Європи битви. Лунали гімни Литви й Польщі. Український поки що – ні. Досі мало говорять про участь українців у цій звитяжній битві з хрестоносцями, а їх, званих тоді русинами чи русичами, у польських, литовських хоругвах, а також у татарських загонах було чимало.

Традиційно організатором заходу було Управління маршалка Вармінсько-Мазурського воєводства за підтримки Національного центру культури РП. Урочистість було проведено згідно з військовим церемоніалом – з рапортом виступив ведучий заходу, перший заступник генерального головнокомандувача Збройних сил Польщі, генерал-майор Марек Соколовський. Серед присутніх були теж представники литовської армії та багатонаціональної польсько-литовсько-української бригади з Любліна, делегації гарцерів, які кожного року організують багатоденні злети саме на ґрюнвальдських полях. Почесні місця зайняли запрошені гості, зокрема, амбасадор Литви в Польщі Едуардас Борісовас, керівник Консульства України в Ґданську консул Олександр Плодистий, великий магістр Тевтонського ордену Франк Баярд, маршалок Вармінсько-Мазурського воєводства Ґустав Марек Бжезін, вармінсько-мазурський воєвода Артур Хоєцький, директор Національного центру культури РП Рафал Віснєвський та інші.

Гаубиці під прапором України

Офіційна частина почалася кадрами з польського художнього фільму «Хрестоносці», що зображують передачу посланцями хрестоносців двох оголених мечів королеві Яґайлові. Головний організатор заходу маршалок воєводства Ґустав Марек Бжезін підкреслив, що цьогоріч минає чверть століття від початку проведення історичних реконструкцій Ґрюнвальдської битви, котра відбулась 15 липня 1410 року.

– Уперше ж, – підкреслив він, – інсценізація проходить після відкриття сучасного Музею Ґрюнвальдської рюнвальдської битви, що розпочав роботу в сусідньому Стембарку у вересні минулого року. Це найсучасніша культурна установа у північно-східній Польщі. Битва під Ґрюнвальдом була однією з найбільших середньовічних подій Польщі та Європи. Наша перемога мала велике політичне, мілітарне та культурне значення. Вона стала символом солідарності обох народів (польського й литовського – прим. авт.) і зміцнила наше становище в Європі. Нині ґрюнвальдські поля – це не лише легенда великої вікторії, а вагомий осередок культури, неймовірної креативності та енергії, що пульсує життям. Тут постійно живе пам'ять про битву, яка в нинішній час заохочує передусім до діалогу та пошани до наших спільних традицій. Є теж своєрідним заохоченням до збереження дружби й порозуміння між народами.

Амбасадор Литви Едуардас Борісовас єдиний з-посеред промовців згадав про варварську війну в Україні.

– Будучи тут, на ґрюнвальдських полях, маєш неймовірне враження, що торкаєшся історії, стаєш частиною того, що формувало ідентичність литовців, поляків та інших народів, – зазначив він. – Битва під Ґрюнвальдом зблизила литовський, польський, український народи. Піднесла Ко-

eprasa.pl f874063953

ролівство Польське й Велике князівство Литовське до висот тодішньої європейської політики. Це була війна за нашу волю й майбутнє. (…) Уже півтора року триває повномасштабна війна в Україні. Український народ героїчно воює не лише за свою волю. Литовський та польський народи підтримують Україну в цій боротьбі з агресором. Будемо підтримувати Україну до повної перемоги, до визволення всіх українських земель із рук російських окупантів. Бажаємо Україні увійти до складу НАТО та Європейського Союзу в найближчому майбутньому.

Литовський дипломат згадав теж про зворушливу подію понад десятилітньої давності – офіційне відкриття у 2010 році меморіального каменю на полі Ґрюнвальдської битви, встановленого завдяки литовському народу в пам'ять про литовських воїнів, які взяли участь у цій відомій доленосній середньовічній битві.

Керівник Консульства України в Ґданську консул Олександр Плодистий, який був присутній серед гостей цьогорічного ґрюнвальдського дійства, але не мав можливості взяти там слово, дав коментар «Нашому слову». Він зауважив, що й українцям, які зараз борються за свою державу та вільну цивілізовану Європу, слід віддати належне за участь у Ґрюнвальдській битві, й підкреслив, що ініціатива повинна належати українському народу за підтримки численної української національної меншини Вармії та Мазур.

Сьогодні маємо найсприятливіше підґрунтя для відкриття пластів української історії, якої ми ще не знаємо, про яку чомусь ні українцям, ні світу не розповідали. Від 2006 до 2010 року, під час 600-річчя Ґрюнвальдської битви участь у її інсценізаціях брав київський історик і лицар-реконструктор Михайло Відейко, котрий глибоко вивчив документи про участь українців у цій середньовічній битві. За нагоди наводимо фрагменти розмови з науковцем, яку у 2010 році було надруковано в «Нашому слові».

– Якщо польський літописець Ян Длуґош написав, що там загинуло дванадцять визначних польських лицарів, то Вітовт втратив половину армії, – твердить історик Михайло Відейко. – А щонайменше половина військ Вітовта була з Русі. І як би там не крутили, а Русь заплатила найбільшу данину за цю перемогу. Але цього зазвичай ніхто не враховує навіть у нас… Поставили бояр в обладунках проти закутих у броню лицарів – і наслідки були зрозумілі. Хрестоносці ганялися за ними по полю, також знищили третину татар. Потім русичі зібралися й вдарили, а розпорошені татари допомогли й «притисли» хрестоносців до поляків, які завершили діло, – і на тому битва скінчилася. Хтось мусив заплатити своєю кров'ю за те, щоб цей бій закінчився так, як закінчився. Зараз історики сперечаються, чи ця баталія була імпровізацією, чи це був якийсь задум Вітовта, Зиндрама з Машковиць чи, може, самого короля Яґайла. Проте слід сказати, що Яґайло на той час не мав досвіду великих битв. У тодішній Європі мало хто мав такий досвід із 60 тисячами учасників, яким був Ґрюнвальд. Єдиною особою у війську, яка, до речі, мала такий досвід, був Вітовт, котрого раніше татари посікли на Ворсклі так, як він пізніше хрестоносців. Власне Ґрюнвальд – це Ворскла навиворіт. Під Ворсклою, між іншим, участь брали і польські лицарі, і хрестоносці. Це був єдиний хрестовий похід на територію України за одинадцять років до Ґрюнвальду, де за сприянням Папської держави й папи римського лицарі намагалися розбити Золоту Орду, що Рим обіцяв ще князю Данилові Галицькому. (…) І тоді вони були розбиті монголо-татарами. Погналися за татарами, а в засідці на них чекали свіжі відділи туменів Едигея, які потрощили європейських лицарів. Вітовт повторив цей номер під Ґрюнвальдом, бо він уже мав досвід. У його війську були литовські й руські бояри, які брали участь у Куликовській битві. Адже від Куликова до Ґрюнвальду минуло тридцять років.

Делегація з Рівненщини серед гостей Ґрюнвальду

– Десятиліттями, якщо не сотнями років ґрюнвальдську звитягу приписує собі багато народів. Насамперед – і слушно – поляки й литовці, – зазначає історик Михайло Відейко. – Але ж у Речі Посполитій тієї доби, яка звалася Королівством Польським та Великим князівством Литовським, Руським і Жемайтійським, жили десятки, якщо не сотні, національностей. Однією з найчисленніших були русичі, тобто українці. Україна тоді – я сів і на пальцях порахував – була поділена між вісьмома державами. Хоча найчастіше називають Польщу й Литву, але «господарями» України були й інші: татари, молдавани, не згадуючи вже про агресивну Москву, ще тоді вповні залежну від Орди. Я відкрив для себе історію, яка йде кількома рядками в підручниках, і переконався, що вона цікава й повчальна. Ґрюнвальд – це битва народів. Київська хоругва, яка брала в ній участь, теж була інтернаціональною, бо ж у ній проявилося все населення Київської Русі. Крім русичів, були татаро-монголи, які дали васальну присягу князю Вітовту й мусили йти під Ґрюнвальд. Там були литвини, яким пожалували землі, були й поляки. Хоругва розмовляла принаймні трьома або чотирма мовами. А якщо взяти Поділля чи Галичину, то там ще більш строката й цікава картина. Ті, хто починає це реконструювати, дізнаються про різні народи, про те, як ця історія писалася, як відбувалося змішування різних культур, особливо у військовій справі. Тисячі наших предків у польських земських та в магнатських хоругвах бились під Ґрюнвальдом.

Ґрюнвальдську перемогу, як це притаманно московитам-крадіям, намагалися та досі намагаються присвоїти собі московські зайди. Ще в XIX ст. росіяни запевняли, що саме вони виграли битву, адже половина хоругов була з Русі, а для них «Русь» і «росія» – це те саме, отже, і немає питань. ●

eprasa.pl f874063953

РОЗМОВА

Аліна КУВАЛДІНА
Фото з сайту egorgrushin.com

«Українська культура втратила багато можливостей під час цієї війни»

Єгор Грушин – відомий український композитор і піаніст, який створює музику в стилі «пост-класика». За 10 років творчої діяльності музикант зіграв понад 400 концертів в Україні та за кордоном, а також випустив 7 альбомів. Цього року композитор презентував для української аудиторії альбом «In Time», котрий планує привезти з концертами і до Польщі. В інтерв'ю «Нашому слову» Єгор Грушин розповів: про що цей альбом, чи вплинула на його звучання війна та з якими труднощами стикаються українські виконавці зараз.

– Розкажіть, будь ласка, про свій останній альбом «In Time». Як писали його, про що він?

– Насправді вже трошки важко про це розказувати, тому що це було дуже давно – я почав працювати над ним ще до повномасштабної війни. Він взагалі народився спонтанно, тому що я працював над іншим альбомом, який, я сподіваюсь, ми видамо наступного року. Але потім в один момент зрозумів, що в мене вже назбиралося багато фортепіанних соло-композицій, які були написані в період з 2020 року до кінця 2021-го. І я просто їх зібрав і вирішив випустити це як альбом, та поїхати в тур сам, без своїх музикантів – просто я і слухачі. Але почалась повномасштабна війна. Я, якщо чесно, навіть в день релізу, що відбувся в квітні минулого року, просто забув, що він виходить. Було не до цього... Мій лейбл поставив реліз в чергу на квітень, і так співпало, що він вийшов під час повномасштабної війни.

«In Time» – це про складний період коронавірусу, коли розпочалася пандемія, коли ми всі залишилися на певний час одні, без наших друзів та близьких, тому що всі намагалися не контактувати одне з одним. І, напевно, тому й писалися такі композиції – без додаткових інструментів, а просто я та фортепіано.

– Чи надала, на вашу думку, повномасштабна війна нового відтінку чи звучання цим композиціям?

– Цей альбом був готовий ще до її початку, тому він не має нічого з цим спільного. Але там є композиція «Here and now», тобто «Тут і зараз» – це про те, що треба жити в тих умовах, які є. Звісно, я намагався вкласти туди щось про той момент пандемії: що навіть незважаючи на те, що зараз важко, що ми нібито наодинці і нам не вистачає спілкування, наших близьких, друзів, нам не вистачає звичайного ритму життя, але все одно ми маємо навіть ці важкі моменти проживати тут і зараз і знаходити в них щось прекрасне. Але дійсно, після початку війни це, можливо, набуло вже інших значень.

– З якими труднощами ви, як композитор, зараз стикаєтесь?

– Насправді з багатьма, як, напевно, більшість українських артистів. Зрозуміло, що стало значно менше концертів, виступів. Це якщо казати суто про якісь робочі моменти, пов'язані з діяльністю.

Взагалі на початку повномасштабної війни було, якщо чесно, не до творчості. Тому що це не варіант «байрактарщини», коли сідаємо і пишемо-пишемо-пишемо для того, щоб забити інформаційний простір чимось новим. Це зовсім інакша музика.

І мені було дуже важко, тому що натхнення немає. Неможливо назвати якийсь емоційний стан в той період натхненням, війна точно не дає натхнення. Війна – це, напевно, про якісь рефлексії, роздуми, про те, що відбувається, про ті смерті, які навколо нас. Але точно не про натхнення. Зараз вже трошки легше, тому що зараз ми вже звикли до того, що це не спринт, а марафон. Ми вже всі навчилися жити в цьому ритмі, тому є більше якихось творчих сил.

Але, як і всім музикантам, це важко, бо це наша робота. В один момент зникає робота, зникає можливість повноцінно виступати, зникає можливість отримувати якісь проєкти, які ти мав раніше. Україна – це територія, на якій відбуваються військові дії, і багато клієнтів або замовників просто бояться давати якісь проєкти через те, що вони не можуть бути впевненими, що робота буде зроблена вчасно або взагалі буде зроблена.

– Чи відчуваєте ви, що під впливом подій в Україні змінюється ваш стиль або музичні вподобання?

– Такі події не можуть не примушувати дорослішати всіх, навіть вже дорослих людей. І в плані творчості так само.

Я думаю, що моя творчість стане ще більш дорослою, ніж була до того. І це буде помітно в майбутніх альбомах. Якщо, дасть Бог, все буде добре, будемо живі і здорові, то, я думаю, це буде чутно. Стиль не зміниться, але, мені здається, зміниться сама музика, зміниться моя внутрішня емоція в цій музиці. І ми це зможемо почути вже потім.

– Чи є якісь тренди, які ви загалом спостерігаєте в українській культурі зараз?

– Я дуже боюсь, що ми багато можливостей, як українська культура, втратили під час цієї війни. Тому що на початку на нас всі дивились, всі готові були дізнаватись про нашу культуру якомога більше.

Я думаю, українські артисти могли отримувати запрошення і можливість виступати в усіх найкращих залах світу. Просто їх треба було, напевно, направити і допомогти їм це робити. А більшість того, що було зроблено за ці півто-

eprasa.pl f874063953

ра року повномасштабної війни, я думаю, що це ініціатива самих артистів, музикантів, художників. Тому що всі ті проєкти, в яких я брав участь за цей час – і це були не малі проєкти, це були виступи за кордоном, виставки картин сучасних українських художників, як та, що, наприклад, проходила в Лос-Анджелесі – це все були ініціативи не нашого Міністерства культури. Це були або ініціативи самих митців, або якихось міжнародних, закордонних організацій, і вони вже тоді отримували, можливо, якусь підтримку від міністерства.

Але ми, як держава, і в першу чергу Міністерство культури України, думаю, могли зробити значно більше для того, щоб пропагувати українську культуру за кордоном. Тому що кращої можливості, хоча і через таку страшну причину, ніколи ще не було. І ми мали скористатись цим на всі 100%.

Я не впевнений, що це відбулося, і мені через це дуже шкода. Нам, українським артистам, досі важко виїжджати за кордон (я маю на увазі чоловіків), бо деякі повиїжджали і не повернулись. Але таке відчуття, що покарали тих, хто виїжджав, вертався і все робив по закону. Наскільки я знаю, по своїх знайомих та друзях, які виїжджають, вертаються, дають концерти, роблять збори, привозять ці гроші, щось купують (так само, як і ми), то це все власна ініціатива.

Можливості є, просто дайте повноцінно це робити. Українські артисти можуть бути надзвичайно корисними для України, для української армії, для гуманітарних ініціатив. Просто дайте їм цю можливість. І не заважайте.

– А якщо говорити про те, як змінюється сама культура під час війни?

– Зараз все пронизане тематикою війни. Це не тільки культура, а й життя. Важко думати про щось інше, перебуваючи в Україні. Я виїжджав на концерти за кордон двічі, по два тижні. Але весь інший час я був тут, з першого дня, і сьогодні я знаходжусь тут і знаю, що буду повертатись сюди завжди. І війна тебе оточує. Ти можеш бути у Львові, але все одно війна тебе оточує. Тому що гинуть твої друзі, твої друзі поранені…

Я був на Сході, був в усіх прифронтових містах. Майже все це бачив на власні очі. Ти не можеш абстрагуватися. Ні, це впливає в абсолютно всіх сферах життя на кожну людину в Україні. Де б вона не була.

Ця війна нас всіх дуже сильно травмувала, всіх українців. Нам ще треба буде це все в собі пережити, усвідомити, пропрацювати ці травми. І я не знаю, скільки нам часу на це знадобиться. Також не можу зараз аналізувати свою творчість, бо занадто мало часу ще пройшло. Це все ще досі триває, ми живемо в цьому кожного дня. Коли нарешті війна завершиться, тоді, я думаю, знадобиться ще, напевно, не один рік для того, щоб проаналізувати, як ми змінилися, як трансформувалася наша культура. А зараз війна, зараз культура воєнного часу. Просто моя музика, вона інструментальна, вона не має текстів. Але з настрою тих композицій, які я пишу для наступного альбому, це все відчувається. Я це відчуваю. Навіть в якихось моїх найсвітліших композиціях, які будуть виходити, там все одно є частка цього суму і болю.

– Розкажіть, будь ласка, про концерти в Польщі, які плануються.

– Так, ми отримали запрошення виступити з концертами в Польщі. Я сподіваюся, що все вдасться, бо зараз якраз тривають підготовчі процеси, перемовини, отримання запрошень, документів, а потім також дозволів. І я вірю, що все вийде, і ми отримаємо дозвіл бути на цих концертах, тож я зможу презентувати альбом «In Time» в деяких містах Польщі. Нам вже вдалося це зробити в Грузії, і я маю так само вже заплановані виступи в Латвії.

Нам вдалося, на щастя, це зробити і в Україні в лютому. І плануємо так само в Україні концерти ще й на цю осінь. Тобто ми не збираємося зупинятись. Не можна зупинятись, треба робити все максимально там, де ти зараз знаходишся.

Це дуже важко, це в десятки разів складніше, ніж було до повномасштабного вторгнення, і тим паче до пандемії. Але ми намагаємося бути активними і допомагати таким чином не тільки нашим військовим тим, що збираємо гроші на цих концертах і потім щось купуємо або кудись передаємо ці кошти, а так само і самою музикою.

Тому що це, я б сказав, духовна музика, і багатьом людям, думаю, вона допомагає. Принаймні з того, що вони мені говорять після концертів, і з того, що мені пишуть, я знаю, що багатьом людям моя музика допомагає. Хоча б на цей короткий проміжок часу концерту вона дарує якийсь спокій. Це певного роду музична терапія. І в цьому також моя місія як композитора і як артиста. ●

ОГОЛОШЕННЯ З КРАКОВА

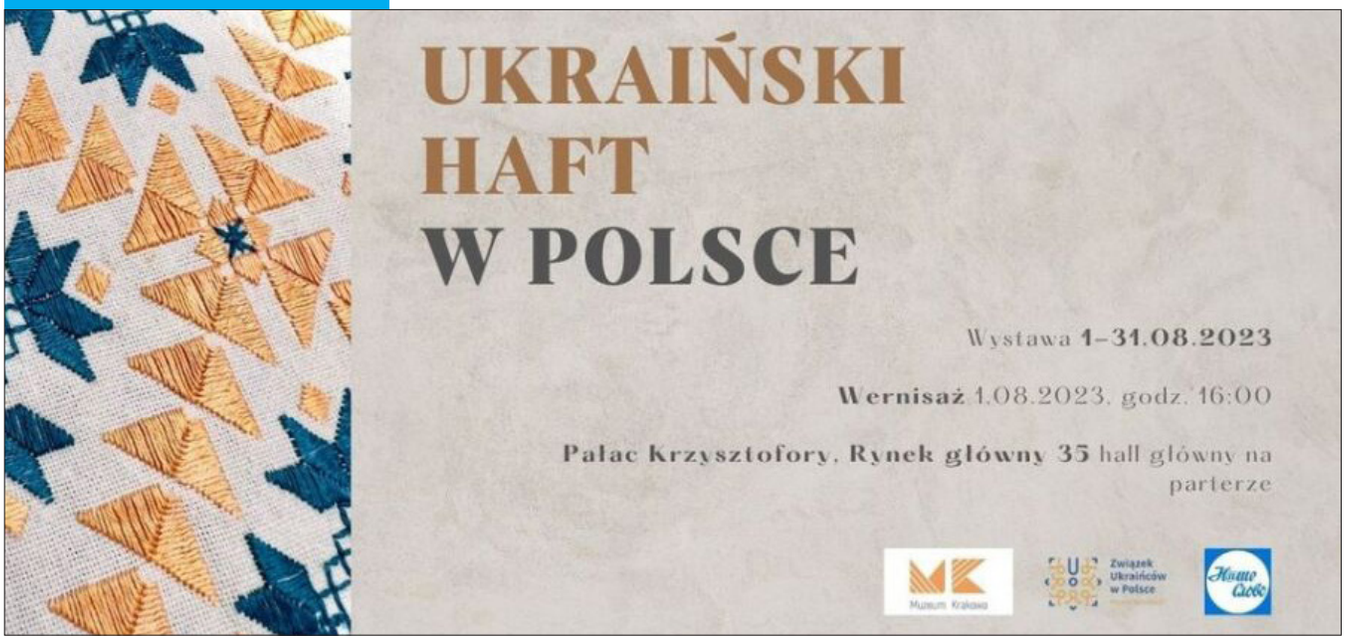

eprasa.pl f874063953

КУЛЬТУРА

Марина ОДНОРОГ

Ярина Чорногуз:

«Любов, яку ми винесемо з фронту, буде довго давати нам силу»

«Війна вбиває людей і народжує поетів. Але справжні поети, народжені війною, не є її дітьми, бо прийшли в цей світ, щоби вбити війну, щоб війни ніколи не було», – написав у передмові до збірки поезій військовослужбовиці, громадської активістки та поетки Ярини Чорногуз український філософ Вахтанґ Кебуладзе.

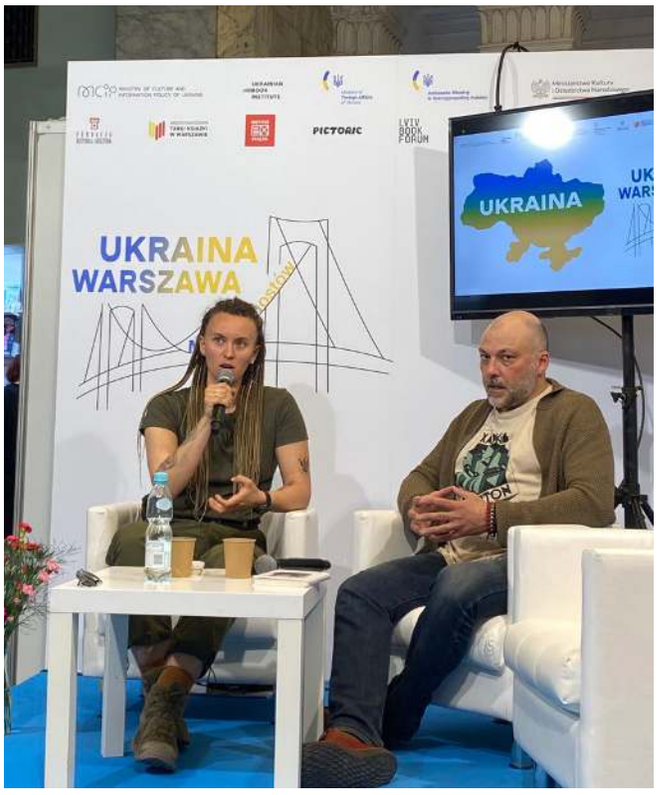

Ярина Чорногуз і Вахтанґ Кебуладзе. Фото авторки статті

Саме в компанії Вахтанґа Кебуладзе і відбулася презентація поетичної збірки Ярини Чорногуз «[dasein: оборона присутності]» у Варшаві на книжковому ярмарку. Назвати класичною презентацією книги цю подію не можна – вона була більше подібна на розмову двох філософів, які бачать та відчувають війну, але з різних сторін. Двох філософів, які рефлексують щодо українського суспільства, війни, передумов великої війни та власних відчуттів.

Вірші, що ввійшли до книги, авторка писала впродовж останніх півтора року, велика частина припала вже на повномасштабну війну, хоча на фронті Ярина з 2019-го і вже тоді її вірші говорили про війну. На питання Вахтанґа Кебуладзе «Що для тебе означає поезія під час війни?» Ярина відповіла:

– Поезія для мене – це спосіб залишити свої думки про якісь відкриті на війні істини, пережиті речі, моменти, які найбільше змінили мене. Можливість залишити слід. Я вагалася, чи варто взагалі видавати цю книжку, тому що, як я вже раніше писала, в нас дуже багато болю, усі відчувають біль: військові і також ті, хто чекає своїх рідних з війни. На мою думку, щоб стати справжніми, сильними після того, що нам доводиться пережити, потрібно дивитися дуже відверто в очі болю. Багато хто хоче абстрагуватись, спробувати про нього не говорити. Я волію говорити, але врівноважено, усвідомлено, додаючи сюди те, що ти знаєш про ворога, про цивілізацію. Я вже говорила на відкритті (ярмарку – прим. авт.), що війна – це те, що стирає цивілізацію. Велика література, поезія – це те найкраще, що створила цивілізація. Можливо, поезія на війні – це спроба зберегти цивілізованість, зберегти гуманність там, де це нереально.

Як зізналась авторка, вона ніколи в своїй поезії не описує ворога. Її тексти – це особистий екзистенційний досвід, який вона проживає на війні. Це відкриті істини, про які говорить поезією. Подекуди – це роздуми «навіщо це все». У «[dasein: оборона присутності]» є декілька текстів, які написані у 2021 році, тобто до повномасштабного вторгнення росії в Україну. І багато іноземців, за словами Ярини, під час прослуховування цих текстів, вражені, що це було написано до лютого 2022-го.

– В нас війна триває десятий рік, і я бачу, що люди схильні дуже швидко забувати. От в нас є проблема з цим забуванням. Забування – це, напевно, нормально, коли ти проживаєш травму, то намагаєшся чорною пеленою закрити якісь речі. Для українців важливо навчитись дивитись в очі найсуворішій реальності і не боятись її – заради того, щоб пам'ятати, щоб говорити про скорботні речі сучасною, важкою, інтелектуальною мовою, – заначила авторка.

Ярина також розповіла про своє захоплення філософією Хайдеґґера. Саме термін з його філософії і став частиною назви нової поетичної збірки військової:

– Я розумію цей термін як буття «тут і зараз», тобто буття в полі речей, усвідомлення цієї присутності дуже змістовно і сенсово в окремий момент часу. На війні це набуває особливої гостроти, тому що ти розумієш, що день, тиждень, місяць – в залежності від того, яке у вас завдання – може бути останнім. Багато з текстів, написаних у цій збірці, покликані зберегти стан, який я переживала в таких містах, як Маріуполь, Сєвєродонецьк, Скадовськ, в багатьох селах та околицях міст. Оборона присутності – це зберігання спогадів про те, за що ти готовий віддати життя, якщо буде так треба.

Окрім текстової складової, особливої уваги варта і візуальна частина книги – вона доповнена фотографіями самої військової. Ярина поділилась, що ще коли вперше приїхала на війну у 2019 році парамедиком в батальйоні «Госпітальєри», стала помічати, що вона має свою естетику. Поетка називає війну своєрідним мистецтвом виживання і частину цієї естетики (як би це не звучало) передала на своїх знімках.

eprasa.pl f874063953

Під час презентації Ярина Чорногуз і Вахтанґ Кебуладзе багато говорили про прифронтові міста України. Обоє відмітили, що ці міста живуть: там регулярно печуть їжу для військових, можна купити квіти. Прикмітно, що у звільнені міста разом з водою, електрикою «приходять» корма для тварин і книги. «З цього починається повернення в Україну», – підсумувала Ярина.

Воєнна тематика присутня не лише у новій збірці Ярини Чорногуз, перша поетична збірка «Як вигинається воєнне коло», написана впродовж 2019-2020 років, вже активно «говорила» про війну. Авторка не просто описує, що відбувається, але й глибоко розбирається в філософії ворога та питаннях – чому почалась ця війна.

– Вони ненавидять нас за вміння бути вільними, вміння бути вільними, коли навіть нас знищує ворог. Наш ворог, якщо йому запропонують жити в неволі чи загинути, вибере концтабір. Українці ж – це народ, який вміє жити без війни, вміє налагоджувати свій побут, вміє досягати успіхів без цього. Вони цього не вміють. В них дуже важливим є ієрархічність і пригноблення себе, інших. Недарма їхні ті, хто вважає себе лібералами, не здатні нічого робити, бо вони є тими самими рабами цієї філософії ГУЛАГів, – зазначила поетка.

На противагу філософії ГУЛАГів у росії Вахтанґ Кебуладзе відмітив, що в українців свобода – це власна релігія. А слова «свобода» та «гідність» – порожні, але дуже небезпечні слова для росії. В той же час, коли ворог нищить українців, поезія Ярини не просякнута ненавистю, але вона чесна і терапевтична для самої авторки:

– Поезія, якщо це дійсно поезія, а не віршування, не може брехати – вона завжди максимально чесна. Говорячи про те, що нам нав'язувала культура «руского міра» за всі ці роки, роки мого життя з 1995-го, я помітила, що вони все перетворюють на симулякр. На війні проти них ти починаєш розуміти якісь речі... Ця книжка дозволяє мені відчувати себе певною мірою вільною від того, що вони там кажуть. Я людина, яка вчила філологію, філософію, любила це і хотіла віддати цьому своє життя, я можу говорити про складні речі такою ж мовою, вивченою з тих часів. Я пишу поезію на війні, і, насправді, якщо ми можемо зараз писати поезію про війну, то ми дійсно вільні. Бо лише вільна людина може писати чесно.

І Ярина дійсно максимально чесна, бо лише чесність може викликати в слухацького залу емоції одним віршем, бо лише в чесності кожен знайде своє, адже війна – спільна, для кожної окремої родини та людини. Перед прочитанням максимально складного вірша, Ярина попередила, що він болючий, й у шумному холі, посеред тисяч людей, які пробігали в пошуках книг, і тих, хто прийшов саме на цю презентацію, прозвучали ці щемкі слова:

[ті що мають загинути в бою]

ті що мають загинути в бою, мають занадто ясні очі
на війні ніхто ніколи не вирішує загинути в бою
(це нікчемна книжна романтика), однак...
якщо вже говорити про таких, то –
я аж занадто добре відчуваю їх
їхня поява в твоєму житті схожа на осяяння,
таке ніби «ага, ось і ти»
щойно вони по твоєму погляду
бачать що ти знаєш хто вони

Фото з фейсбук-сторінки Ярини Чорногуз

і як підуть вони
починають з тобою розмову на рівні серця
розмови на рівні серця – вони завжди ні про що
і часто промовляються як мовчання –
ви подаєте знаки обертаючись,
ідучи за спиною один в одного щоб ворог не почув.
розмови мовою серця схожі на дубове листя –
навряд є щось тривкіше й вічніше аніж воно.
аніж його мовчазна присутність
серед літа, що так само піде в землю
аж до наступного забуття.
так мовчать з тобою розмовляючи
ті що вирішили загинути у бою.
так розмовляють мовчачи з тобою ті
що вирішили загинути у бою.
ти оприявнюєшся їм як істина,
вони оприявнюються як істина тобі.
і в бажанні сказати, що нема на цілій землі
нічого важливішого, ніж він –
ти не маєш влади зупинити хоча б на мить час.
ти безсила, ти не можеш нічого дати йому,
крім мотузки від свого серця.
все одно
вони відчувають твоє знаття хто вони
краще, ніж власне тіло.
і в несвідомому бажанні загинути першими
вони проявляють свій єдиний страх –
краще осліпнути, краще не бути,
краще будь-що –
тільки б не пережити смерть того
чиє серце тримає їх за світ ніби
невидима срібна шпилька
тільки би бути першими...
і на конвеєрі смерті, в який загрузила нас
уже мертва росія,
ми не відпускаємо один одного навіть у небутті
«і хай небуття не розлучить вас», так...
кожен раз ти хочеш помилитися
у ясноті цих очей
очі тих що вирішили одного дня
загинути у бою
завжди ясніші ніж в інших

Наостанок поетка додала, що, окрім болю, війна часто дарує любов, і це об'єднує військових і цивільних:

– Ми всі зрозуміли в якийсь момент, що переживали за те, що не потрібно було. Любов, яку ти виносиш із фронту, яку ти вмієш приносити до людей, – це прекрасно. Я думаю, що коли ми переможемо, ця любов дуже довго буде давати нам силу на відбудову міст. ●

eprasa.pl f874063953

ІСТОРІЯ

Анатолій ШОРОХОВ

«Українська п'єса» з трагічним фіналом

Спектакль йшов українською мовою. Повністю, від початку й до кінця. За царського режиму таке було неможливо. В залі сиділа молодь – студенти рабфаку, хлопці в кашкетах і дівчата в червоних косинках. Були представники старшого покоління – українські інтелігенти, цінителі Котляревського й Шевченка. Поближче до перших рядів поскрипували шкіряними куртками і портупеями співробітники Харківського ДПУ. Ще ближче, біля сцени знаходились почесні гості – один із засновників більшовицької партії, народний комісар юстиції і прокурор республіки Микола Скрипник і народний комісар освіти Олександр Шумський. Хлопці в шкірянках не до кінця розуміли все, що відбувалося на сцені, із здивуванням поглядали на Скрипника і його супутника, але команди про їхній арешт ніхто не давав. Все ще було попереду…

Початок українізації в Україні

На початку 20-х років, після перемоги, отриманої більшовиками над різними політичними силами і арміями, постало питання про зміцнення їхньої влади на теренах колишньої Російської імперії. Для того, щоб не допустити подальшого розгортання національного руху, викликаного визвольними змаганнями 1917-1921 років, більшовицьке керівництво здійснило два основні заходи: у 1922 році створило міжнаціональне об'єднання із чотирьох республік (так званий СРСР) і розпочало проведення українізації. Вона була складовою частиною «коренізації», проголошеної XII з'їздом РКП(б) у квітні 1923 року і спрямованої на зміцнення влади більшовиків, шляхом залучення в їхні ряди місцевих кадрів. А оскільки частина українських земель опинилась у складі Польщі, Чехословаччини і Румунії, то керівництво СРСР вирішило показати світові й громадськості, що тільки в їхній країні українці отримали справжню свободу. В деякій мірі це вдалося, хоча значна частина української інтелігенції досить скептично віднеслася до більшовицької спроби створити видимість надання природніх прав пригніченим раніше народам. А Симон Петлюра в листі до Миколи Шумицького 3 листопада 1923 року відзначив, «що справа українізації справляє враження певного тактичного ходу з боку більшовиків; коли він не дасть бажаних наслідків, то про нього швидко забудуть». Ці слова голови Директорії УНР стали пророчими.

Друзі й вороги українізації

В більшовицькому керівництві і уряді радянської України ставлення до українізації було різним. Патріотично налаштована частина діячів (таких, як Олександр Шумський, Микола Скрипник, Микола Хвильовий та інші) рішуче підтримали її. Інші (найвідоміші з них – Володимир Затонський та Станіслав Косіор) підтримали, але з оглядкою на Сталіна. І, нарешті, ті, що вірно служили Сталіну, прикриваючись гаслами інтернаціоналізму, фактично саботували проведення українізації (Лазар Каганович, Петро Постишев та інші). І хоча єврей Каганович (який у квітні 1925 року став генеральним секретарем ЦК КП(б)У) вивчив українську мову та почав українізувати міста досить швидкими темпами, але то був лише тактичний хід. Він виконував вказівки Сталіна, котрий готувався до серйозної боротьби за владу і потребував підтримки комуністів України. Для цього потрібно було показати, що центральне керівництво шанує національні особливості й традиції українського народу, дає можливість вільно розвиватися його мові та культурі. Та коли відомий письменник Микола Хвильовий виступив із гаслом «Геть від Москви!» і закликав орієнтуватися на «психологічну Європу», то відразу ж отримав відсіч від Сталіна, який вказав, що потрібно боротися «з крайностями Хвильового».

Досягнення й труднощі українізації

Українізація почалася із прийняття влітку 1923 року декрету й постанови ВУЦВК і Раднаркому Української РСР, які були присвячені питанням «українізації шкільно-виховних і культурно-освітніх установ», «рівноправності мов» та «допомозі розвиткові української мови». Перш за все, керівництво республіки звернуло увагу на «неукраїнський характер» правлячої партії – КП(б)У, де українці складали лише 23%. Головний ідеолог комуністів Ніколай Бухарін відверто назвав її апарат «російсько-єврейським». Не кращим було становище і в державному апараті, де питома вага українців не перевищувала 35%. Більшість його співробітників спілкувалися російською мовою і нічим, в цьому відношенні, не відрізнялися від царських чиновників. Тому найперша увага була приділена запровадженню української мови в їхньому середовищі, а також в освіті, культурі й повсякденному житті.

Головним центром, який займався питаннями українізації, був Народний комісаріат освіти (НКО), а очільниками цього процесу – керівники наркомату Олександр Шумський, а з 1927 року – Микола Скрипник. Брак педагогічних кадрів, підручників, а також небажання багатьох студентів спілкуватися на «селянській мові», суттєво гальмували процес українізації. В зв'язку з цим українізація у вищій школі проводилася повільно: лише деякі навчальні заклади були переведені на викладання українською мовою. У звичайних школах, особливо в сільській місцевості, справи йшли набагато краще: в 1924 році було видано 4 мільйони підручників і на українську мову перейшло 12 тисяч шкіл.

Значний вклад в процес українізації внесла Всеукраїнська академія наук (ВУАН), при якій були створені наукові центри – Інститут мовознавства та Інститут наукової мови. Видавалися українські наукові довідники, словники й розвідки, вдосконалювався український правопис. Внаслідок посилення інтересу до української мови зросла кількість україномовних початкових шкіл і семирічок,

eprasa.pl f874063953

в котрих (в 1927 році) вже навчалося 77% українців, що майже дорівнювало їхній кількості серед населення республіки (80,1%). В цей же період у 5 разів зріс тираж українських газет, збільшилися кількість і тираж української книжкової продукції. Разом з тим, ще низьким залишався загальний рівень освіченості населення та підготовки педагогів, бо лише близько 30% з них мали у 1927 році вищу або середню спеціальну освіту.

Згортання українізації та її наслідки

Так звана «українізація» не могла тривати довго, бо суперечила самій суті комуністичної ідеології, меті й політиці, яку проводило керівництво ВКП(б) і особисто Сталін. Він побачив величезну загрозу у відродженні української нації, бо в пам'яті багатьох були ще свіжі події визвольних змагань 1917–1921 років. Українці могли протистояти встановленню диктатури і навіть спробувати вийти зі складу неміцного тоді ще об'єднання – СРСР. Вірогідність цього підкріплювалася українськими волелюбними традиціями, наявністю ще не заляканої і не плазуючої перед владою інтелігенції та діаспори, серед якої було багато людей, котрі ще недавно тримали в руках зброю. Тому з кінця 20-х років почався ініційований кремлівською владою відкат від українізації.

Спочатку була «чистка» партійних кадрів КП(б)У, потім почалися розправи з інтелігенцією. Влітку 1929 року були розпущені всі наукові товариства, заарештовані десятки співробітників ВУАН на чолі із Сергієм Єфремовим. В березні 1930 року розпочався судовий процес над «зрадниками» і «націоналістичними шкідниками», серед яких були 29 співробітників Академії наук. На початку 1931 року вислано до Росії Михайла Грушевського, який фактично був знищений владою. Вслід за цим заарештовано Агатангела Кримського, потім почалися арешти видатних представників української духовної еліти. В листопаді 1937 року, на «честь 20-ї річниці Великого жовтня», були розстріляні Лесь Курбас, Микола Куліш, Микола Зєров, Валер'ян Підмогильний, Мирослав Ірчан, Марко Вороний та інші, всього більше 100 осіб. Під завісу знищення українізації було завдано удару по тому, з чого вона почалася – створенню української національної школи. 10 квітня 1938 року було прийнято постанову Політбюро ЦК КП(б)У «Про реорганізацію національних шкіл на Україні», в якій національні школи були визнані недоцільними і такими, що поширюють буржуазно-націоналістичний, антирадянський вплив на дітей. Все це привело до падіння престижу української мови і русифікації ряду регіонів України. Були втрачені майже всі досягнення українізації, хоча згадки про неї збереглися на довгі роки.

Епілог під завісу

На початку 30-х років урядовий спектакль, під назвою «українізація» скінчився. Трагічною виявилася доля її організаторів. Микола Скрипник, який змінив Шумського на посаді народного комісара освіти України, передчував, що його можуть заарештувати і покінчив життя самогубством. Це сталося в 1933 році. В той же рік був заарештований і Олександр Шумський. Його засудили до 10-річного ув'язнення, після якого вбили. Ще один народний комісар освіти – Володимир Затонський був розстріляний у 1938 році. Вбили або довели до самогубства і багатьох інших. Не пожаліли навіть Постишева, котрий вірно служив Сталіну. Єдиним, хто пережив усіх учасників українізації, доживши майже до 100 років, був Каганович. Але то вже інший час і, як кажуть, зовсім інша історія. ●

Хто такі українці з Польщі? Яка їхня історія і доля?
Яка їхня ідентичність та що її формувало в період Польської Народної Республіки і формує досі?
Які виклики ставить перед ними нинішня політична ситуація в Польщі?
Який їхній внесок у розбудову демократичної Польщі?
Зрештою, що для них Україна?

Книга «Сплетення. Розмови про українців із Польщі з Петром Тимою» несе відповіді на ці та багато інших запитань. «Книжка створена з турботи про те, щоб, відповідно до близького мені етосу, який сповідував Яцек Куронь, після 1989 року українки та українці з Польщі сприймалися і визнавались як повноправні громадянки та громадяни, а їхні драматичні історії від II Речі Посполитої, ПНР та III Речі Посполитої, до того, як вона була також частиною польської історії», – каже Іза Хруслінська, авторка книги.
Ціна 1 примірника з висилкою поштою **50,00 зл.**

Замовлення просимо надсилати на адресу ТОВ «Тирса»:
TYRSA Sp. z o.o. , ul. Kościeliska 7, 03-614 Warszawa
email: **tyrsa@hot.pl** тел. **+48 |22| 679 95 47**
або вплачуючи рівновартість кількості замовлених примірників на банківський рахунок:
TYRSA Sp. z o.o., Warszawa Nr 95 1160 2202 0000 0000 3170 4029
чи поштовим переказом, з позначенням, скільки примірників замовляється.

eprasa.pl f874063953

Павло ЛОЗА
Фото автора статті

Ювілей «Лемківського перстеника»

«Лемківський перстеник»* – це єдиний лемківський дитячо-молодіжний танцювальний ансамбль на Лемківщині. На цьогорічній Ватрі у Ждині колектив відзначив своє 20-ліття.

Ансамбль діє при Об'єднанні лемків від 2003 року. Він зародився на базі пункту навчання української мови в селі Ґладишів.

– Я працювала вчителькою української мови в Ґладишеві, Устю та Горлицях. Гурт був способом зацікавити дітей нашими традиціями. Відомо, що уроки уроками, але коли відбувається щось, крім навчання, це більше приваблює дітей. Маю досвід свого дитинства – такі форми мені були цікаві, – розповідає Вікторія Гойсак, керівниця ансамблю, яку учасники колективу під час цьогорічної Ватри привітали квітами та заспівали «Многая літа».

Спочатку робили театральні постановки, зокрема різдвяний вертеп. Пізніше в репертуарі колективу з'явився обряд хрещення. Оскільки Вікторія Гойсак працює науковою співробітницею Ягеллонського університету й роками збирає та опрацьовує етнографічні матеріали, тексти народної культури Лемківщини, їй було легше відтворити такі ритуали.

У 2013 році до колективу приєдналася хореографка Ксеня Онишканич. Тоді заняття для дітей почали проводити в суботи, а не серед тижня.

– Завдяки цьому зросла кількість учасників колективу. Бо репетиції почали відвідувати діти з інших сіл і міст. Сьогодні маємо дітей із Криниці, Кросна й навіть із Кракова, – розповідає керівниця «Лемківського перстеника».

Вікторія Гойсак під час Дитячого фестивалю української культури в Ельблонзі (2016 рік)

Зараз у колективі приблизно 30 дітей. Існує поділ на три вікові категорії, бо серед учасників є і трирічні діти, і учні середніх шкіл.

Вікторія Гойсак зазначає, що батьки помітно зацікавлені, щоб їхні діти брали участь у репетиціях та концертах «Лемківського перстеника». Вона впевнена, що справа не в тому, щоб усі навчилися гарно танцювати та співати, а в можливості зустрітися та розважитися у своєму колі.

– Головна роль – інтеграція. Завдяки поїздкам, наприклад, на дитячі фестивалі в Кошаліні чи Ельблонзі, діти бачать, що вони не самі, що є в Польщі їхні ровесники,

eprasa.pl f874063953

які спілкуються українською. Це дуже важливо. Оскільки меншина живе розсіяно, такі поїздки є нагодою познайомитися. Співати та танцювати – це важливо, але не менш важливо те, що діти перебувають у групі, можуть разом вивчати мову, – додає керівниця «Лемківського перстеника».

Проблеми таких колективів полягають не лише в тому, що діти виростають, приходять нові, й усього треба навчити з початку. Але й у зменшенні кількості дітей, котрі спілкуються рідною мовою. Ця тенденція все більш помітна в наступних поколіннях.

– Зараз у «Лемківському перстенику» вже є діти перших учасників колективу. І дедалі важливіша його роль – збереження мови, – вважає керівниця. На її думку, дуже помітна тенденція мовної асиміляції.

– Раніше було простіше. Сьогодні діти менше знають свою мову. Незважаючи на це, на репетиціях ми звертаємося до дітей лише рідною мовою й також вимагаємо її використовувати. І це ще одна з ролей такого ансамблю, – додає Вікторія Гойсак.

Крім того, завдяки концертам, діти вчаться не боятися демонструвати свою культуру й відмінність.

Уже стало традицією, що «Лемківський перстеник» є гостем «Лемківської ватри» у Ждині, де діти та молодь можуть показати свої досягнення батькам і близьким. Однак колектив бере участь не лише у заходах, що відбуваються у Горлицькому повіті. Він побував з концертами в Кракові, Бохні біля Кракова, місті Криниця-Здруй, в Істебній під час Карпатського з'їзду тощо. Ансамбль був учасником українських, зокрема лемківських, заходів, які відбуваються за межами Малопольського воєводства. Він виступав на «Лемківській ватрі» в Луґах (Любуське воєводство), на Фестивалі українських дитячих ансамблів у Кошаліні та кілька разів відвідав Дитячий фестиваль української культури в Ельблонзі.

Колектив їздив із концертами за кордон, зокрема на фестиваль «Дзвони Лемківщини» у Монастириськах в Україні, брав участь у «Лемківській ватрі» у Зимній Воді біля Львова, Ватрі у Бехерові та Бардейові у Словаччині. У 2017 році відвідав Польсько-українсько-словацький фестиваль дитячих колективів у Львові.

«Лемківський перстеник» із задоволенням побував би сьогодні на концертах в Україні, як-от на фестивалі лемківської культури біля міста Монастириська, де близько двадцяти років тому вперше з'явився на публіці. Проте у зв'язку з пандемією, а зараз ситуацією, пов'язаною з війною, ці плани доводиться знову відкладати.

– Сподіваюся, з часом це вийде. Навіть просто для того, щоб діти побачили, що в Україні є така лемківська Ватра, – вважає керівниця колективу, яка сама родом із Чернігова. Коли була дитиною, внаслідок вибуху на Чорнобильській АЕС переїхала в Івано-Франківську область, де жили її родичі. Закінчивши середню школу, поїхала на навчання у Краків.

– Я завжди була посередині між Черніговом та Івано-Франківщиною, Галичиною, – згадує Вікторія Гойсак.

Зараз із чоловіком та дітьми живе в Маластові на Лемківщині. У зв'язку з роботою в Ягеллонському університеті, навчанням студентів, уроки української мови на Лемківщині Вікторія проводить лише в одній школі.

«Лемківський перстеник» під час Ватри в Ждині (2022 рік)

– Помічаю, що дітей з нашої громади стає менше. Попри це, я сподіваюся й упевнена, що наш колектив працюватиме та розвиватиметься ще багато років. Не зупиняймося. І сподіваюся, що колись ті дівчата, які були учасницями «Перстеника», захочуть із ним співпрацювати, працювати керівницями чи хореографками, – переконана Вікторія Гойсак.

З ансамблем зараз співпрацює хореографка Ксеня Онишканич-Пшибила. Раніше хореографію викладала Оксана Баюс-Левкович. З ансамблем співпрацювали також його колишні учасниці Анна Ковальчик й Олександра Баюс.

Вікторія Гойсак вважає, що, крім участі в колективі, необхідно залучати дітей до інших ініціатив. Наприклад, організації «собіток» (у значенні «купальське вогнище» – прим. ред.) на Івана Купала. Рік тому таке дійство відбулося в Маластові, цього року в Новиці. Батьки учасників «Перстеника» також беруть участь у заходах як виконавці.

– Це важливо, коли діти бачать, як їхні батьки взаємодіють зі своєю культурою, співають чи просто говорять тексти разом із дітьми. Відомо, що батьки – авторитет. Це передача традиції поколінням, – додає педагогиня. – Крім того, батьки разом із дітьми ходять колядувати. А на цьогорічній Ватрі у Ждині учасники «Перстеника» разом із батьками заспівали пісню «Гори наши», що вважається гімном Лемківщини.

Окрім «собіток», веснянок та обрядів, пов'язаних з хрещенням, весіллям, у своєму репертуарі «Лемківський перстеник» має, звісно, пісні і танці Лемківщини, а також центральної України й навіть циганський. З вересня минулого року колектив проводить репетиції в осередку Об'єднання лемків у Горлицях – Центрі культури ім. Богдана-Ігоря Антонича.

На ютуб-каналі Об'єднання лемків можна переглянути відеоролик про колектив, знятий у 2018 році, під назвою «Łemkowski Pierścionek/ Лемківский перстеник».

У 2020 році ансамбль став лауреатом нагороди Горлицького повіту в галузі культури «Мост старости».

За актуальними подіями з життя колективу можна стежити на їхній фейсбук-сторінці: «Łemkowski Pierścionek / Лемківский перстеник».

---

* Оригінальна назва колективу – «Лемківский перстеник»

eprasa.pl f874063953

Управи відділу та гуртка в Кошаліні Об'єднання українців у Польщі запрошують на
XVIII ЗУСТРІЧ КУЛЬТУР КОШАЛІН 2023 19 серпня 2023 року (субота) о 16:00
ПЛОЩА ПЕРЕД РАТУШОЮ - КОШАЛІН (Rynek Staromiejski, Koszalin – scena MOZAIKA)
КОНЦЕРТ, ЩО ПРЕЗЕНТУЄ КУЛЬТУРИ: УКРАЇНСЬКУ, НІМЕЦЬКУ, РОМСЬКУ ТА КАШУБСЬКУ

Виступатимуть: ● Кашубський ансамбль пісні і танцю «БИТУВ» ● «SUMNAKUNO DROM» – ромський ансамбль зі Щеціна ● «DREI LINDER» – фольклорний колектив німецької меншини з Рацібожа ● «ГАЙДАМАКИ» – український гурт з Києва (зірка концерту)
Будуть також страви нацменшин та ігрова зона для дітей! Вільний вхід!

Співорганізатори: Центр культури СК 105, Музей в Кошаліні, Німецьке суспільно-культурне товариство «ПОМЕРАНІЯ» в Кошаліні, Освітньо-інтеграційний фонд «Фреіда» – Кошалін (Ромська меншість в Кошаліні), Відділ в Кошаліні Кашубсько-Поморського Об'єднання, Управління доріг та транспорту в Кошаліні, Управління спортивних об'єктів в Кошаліні

Спонсори: Ad. Media Consulting; Завдання співфінансовано з дотації Уряду гміни міста Кошаліна; Завдання співфінансовано з бюджету Західнопоморського воєводства; Завдання співфінансовано з державного бюджету

Об'єднання українців у Польщі
Управа гуртка у Банях-Мазурських
запрошує 19 серпня 2023 року на

XII БАРВИ УКРАЇНСЬКОЇ КУЛЬТУРИ У БАНЯХ-МАЗУРСЬКИХ

14:00 – Відкриття
scena GOKiP Banie Mazurskie, ul. Sportowa 2

Виступлять:
- «ГОПАК» фолк-н-ролл, Ольштин
- ансамбль «Студенти танцюють»
- родина Музиченків, Сарни (Україна)
- ансамбль «Оксана, Наталя і Мирон»
- церковний хор «Крилос»
- ансамбль «Друзі»
- діти з початкової школи Бань-Мазурських
- ансамбль «Tęcza»
- фолк-гурт «KORMORAN»
- солісти: Ігор Гайдаш, Вікторія Нога, Єва Артимович, Єва Русин і брати (Львів)

Реалізовано завдяки грантам:
Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji
Powiatu Gołdapskiego, Gminy Banie Mazurskie
Samorządu Województwa Warmińsko-Mazurskiego

Колишні мешканці сіл Тростянець і Грозьова та їхні нащадки запрошують всіх охочих взяти участь у зустрічі у рідних селах.

Заходи відбудуться **01-03.09.2023 року**.
Детальна інформація за номером: +48 609 271 201 – Богдан Патра (Тшеб'ятів). Запрошуємо!

Комплекс загальноосвітніх шкіл № 2 в Перемишлі шукає вчителя української мови у навчальному році 2023/2024. Бажаний досвід роботи на рівні ліцею. Просимо звертатися за тел. 692 446 834.

Після важкої хвороби передчасно на 66-му році життя
26 липня 2023 року упокоїлася мешканка Оструди

бл. п. ОЛЕКСАНДРА КРІЛЬ

Схиляючи голови у скорботі і жалю, висловлюємо співчуття і підтримку чоловікові покійної, довголітньому голові острудської ланки ОУП, члену ради Ольштинського відділу ОУП
Францішеку Крілю, четвірці їхніх дітей, чотирьом онукам та всій їхній рідні і близьким.
Поховано покійну 29 липня на острудському цвинтарі.
Хай ця мазурська земля стане для Неї пухом.

Голова, управа і рада Ольштинського відділу ОУП

eprasa.pl f874063953

Вітаємо Ірину та Христофора Патрів з рубіновим весіллям!

Бажаємо Вам ще більше любові, ласки та щирості!
Щастя безмежного, міцного здоров'я і добробуту

бажають діти, невістка, зяті та онуки

- **Товариство IV Загальноосвітнього ліцею в Лігниці разом з дирекцією та педагогічним колективом Комплексу загальноосвітніх шкіл №4 ім. Б.-І. Антонича в Лігниці запрошує випускників, членів їхніх родин та всіх, чиє життя пов'язане з історією нашого ліцею, на урочисте відзначення його 65-літнього ювілею.**

Свято проходитиме **22–23 вересня 2023 року** в приміщенні школи (ul. Tarasa Szewczenki) та готелю «АДМІРАЛ» (ul. Bielańska), де відбудеться бал для учасників святкувань та IV з'їзд нашого Товариства й післяз'їздівська зустріч із піснею при вогнищі.
Існує можливість замовити нічліг у готелі. Про участь у балі просимо повідомити до 31 серпня 2023 року, вплативши кошти (230 злотих за особу) на банківський рахунок:
Towarzystwo IV Liceum Ogólnokształcące w Legnicy
Nr konta: 43 1090 2066 0000 0001 0607 0365 Tytuł – «65-lecie IV LO».
На цей рахунок просимо теж сплатити членські внески (100 злотих на рік), указавши: tytuł – «składka czlonkowska».
Для оплат з-за кордону потрібно подати такі реквізити: IBAN: PL 43109 0206 6000 0000 1067 0365
Kod SWIFT: **WBKPPLPP** Nazwa Banku: **Santander Bank Polska SA**
Adres Banku: **Al. Jana Pawła II 17 00-854 WARSZAWA Polska/Poland**
Закликаємо також усіх охочих до вплат на вищезгаданий рахунок: tytuł – «darowizna na cele statutowe w zakresie oświaty i wychowania».
Ці кошти буде призначено на Стипендіальний фонд та нагороди для учнів, які своїми результатами навчання та іншими досягненнями зберігають та продовжують історичний доробок і місію нашої ALMA MATER.
Детальну програму та інформацію про свято й з'їзд буде подано на фейсбук-профілі «Товариство IV Загальноосвітнього ліцею в Лігниці» (адміністратор групи – Андрій Кочанський) та на сторінці школи: zso4.legnica.eu.
Просимо передати інформацію про з'їзд однокласникам та всім зацікавленим.

- **У кого ще трошки залишилася пам'ять про своїх предків і ту пам'ять хочете передати своїм дітям та онукам, запрошуємо на Любачівщину.**

19.08.2023 р. об **11.00** – Служба Божа в церкві в Жукові, а опісля панахиди в Жукові, Горайці та Новому Селі.
20.08.2023 р. о **10.00** – панахиди на цвинтарі в Старому Люблинці, об **11.00** – Служба Божа в церкві в Новому Люблинці, а опісля панахиди на цвинтарі.
Хоча б раз на рік походимо стежками наших предків. Хто не може поїхати, нехай передасть свою лепту на впорядкування цвинтарів та церкви людям, які поїдуть, або перекаже на рахунок:
Fundacja Dom Ukraiński w Przemyślu, ul. T. Kościuszki 5, 37-700 Przemyśl
Nr rachunku 50 1600 1462 1838 9708 6000 0006 з дискою – Darowizna na cele statutowe – Lubliniec
Церкви та могили на Любачівщині чекають на нас. Більше інформації в Олени Комар за тел. 502 168 247.

Наше Слово **Adres:** Redakcja "Nasze Słowo", ul. Kościeliska 7, 03-614 Warszawa, tel.: **biuro redakcji** – tel./fax 22 677-88-10, +48 510-162-854, redaktor naczelny – 22 677-88-11, sekretarz redakcji – 22 677-84-46, redakcja – 22 677-84-45. **E-mail:** redakcja@nasze-slowo.pl, prenumerata@nasze-slowo.pl, ogloszenia@nasze-slowo.pl Internet: www.nasze-slowo.pl **Kolegium Redakcyjne:** Piotr Tyma, Paweł Łoza, Tetiana Daniuczenko, Anastazja Krawczuk. **Zespół redakcyjny: zastępca redaktora naczelnego** – Paweł Łoza, **sekretarz** – Tetiana Daniuczenko, **redaktorzy** – Igor Szczerba (Warszawa), Anna Winnicka (Koszalin), Grzegorz Spodarek (Kętrzyn), Katarzyna Komar-Macyńska (Przemyśl), redaktor stylistyczny – Anna Russu, redaktor techniczny – Olga Michaluk, **biuro redakcji** – Katarzyna Stepan. **Współpracownicy:** Anastazja Krawczuk (Warszawa), Stefan Migus (Olsztyn), Piotr Andrusieczko (Kijów), Ludmiła Łabowicz (Białystok), Olena Humeniuk (Kijów), Adam Wiewiórka (Legnica), Daryna Popil (Warszawa), Władysław Graban (Krynica Zdrój), Piotr Wirchniański (Gładyszów).
Wydawca: Związek Ukraińców w Polsce, ul. Kościeliska 7 03-614 Warszawa, tel.: 22 679-96-77 (sekretariat), E-mail: sekretariat@ukraincy.org.pl, biuro@ukraincy.org.pl Internet: http://ukraincy.org.pl **Fotoskład:** Redakcja „Nasze Słowo" **Druk:** Drukarnia „Efekt". Nakład 2100 egz. Pismo dofinansowano ze środków budżetu państwa Związek Ukraińców w Polsce, ul. Kościeliska 7, 03-614 Warszawa.
Konto bankowe dla wpłat w PLN: 47 1160 2202 0000 0000 5515 6292
Konto bankowe dla wpłat w EURO, CAD: IBAN: PL47 1160 2202 0000 0000 5515 6292 BIC/S.W.I.F.T.: BIGBPLPWXXX Bank Millennium S.A., ul. S. Żaryna 2a, 02-593 Warszawa,
Konto bankowe dla wpłat tylko w USD: IBAN: PL20 1160 2202 0000 0000 5515 6196 BIC/S.W.I.F.T.: BIGBPLPWXXX Bank Millennium S.A., ul. S. Żaryna 2a, 02-593 Warszawa.

Poglądy autorów publikacji nie zawsze są zbieżne z poglądami redakcji. Za wiarygodność faktów odpowiadają autorzy. Redakcja nie zwraca tekstów nie zamówionych oraz zastrzega sobie prawo ich redagowania, skracania i zmiany tytułów. Koresponduje z czytelnikami tylko na łamach tygodnika. Rozpowszechnianie materiałów z „Naszego Słowa" wyłącznie za zgodą redakcji. Za treść ogłoszeń i reklam redakcja nie ponosi odpowiedzialności.

„Nasze Słowo" dostępne jest w oddziałach Poczty Polskiej, w kioskach RUCH-u, w wybranych EMPiK-ach oraz w wydaniu internetowym www.eprasa.pl/news/nasze-slowo.

Prenumerata realizowana przez RUCH S.A.: Zamówienia na prenumeratę można składać bezpośrednio na stronie www.prenumerata.ruch.com.pl Ewentualne pytania prosimy kierować na adres e-mail: prenumerata@ruch.com.pl lub kontaktując się z Centrum Obsługi Klienta „RUCH" pod numerami: 22 693 70 00 lub 801 800 803 – czynne w dni robocze w godzinach 7^{00} – 17^{00}.

Publikacje wyrażają jedynie poglądy autora/ów i nie mogą być utożsamiane z oficjalnym stanowiskiem Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji. Статті виражають точку зору авторів і не можуть уособлювати офіційну позицію Міністра внутрішніх справ та адміністрації.

eprasa.pl f874063953

Фонд „Pro Musica Viva"

РОМАН РЕВАКОВИЧ Художній директор

25 lat FUNDACJA Pro Musica Viva

9 ДНІ УКРАЇНСЬКОЇ МУЗИКИ У ВАРШАВІ

2023

ГОЛОВНІ ПАРТНЕРИ ФЕСТИВАЛЮ MOST the MOST łączymy pokolenia BGK BANK GOSPODARSTWA KRAJOWEGO

9 Dni Muzyki Ukraińskiej w Warszawie

03.09.2023 Неділя год. 19:00

Фортепіанний речиталь

Концертна студія Польського радіо ім. Вітольда Лютославського, вул. Модзелевського 59

Виконавці:
Kyiv Piano Duo:
Олександра Зайцева
Дмитро Таванець

В програмі:
Твори в чотири руки та два фортепіано Євгена Станковича, Золтана Алмаші, Євгена Оркіна, Олега Безбородьки, Богдана Сегіна, Михайла Шведа, Мирослава Скорика, Геннадія Ляшенка, Ігоря Щербакова, Богдани Фроляк, Костянтина Віленського

05.09.2023 Вівторок год. 19:00

Хоровий концерт

Концертна студія Польського радіо ім. Вітольда Лютославського, вул. Модзелевського 59

Виконавці:
Анджей Косендяк – диригент
Wrocław Baroque Ensemble:
Алєксандра Туральська, Альдона Бартнік – сопрани
Данєль Ельгерсма, Пьотр Олєх – котратенори
Мацєй Гоцман, Флоріан Крамер – тенори
Томаш Краль, Володимир Андрущак – баси

В програмі:
Микола Дилецький (1630?–1690?)
– „Реквіяльна літургія" для 8-голосного хору
– „Воскресний канон" для 8-голосного хору

10.09.2023 Неділя год. 18:00

Симфонічний концерт

Атріум офісної будівлі SENATOR, вул. Бєлянська 12

Виконавці:
Ігор Лещишин – гобой (І гобоїст The Kennedy Center Opera House Orchestra у Вашингтоні, США)
Вокальний секстет proMODERN
Симфонічний оркестр NFM Вроцлавської філармонії
Роман Ревакович – диригент

В програмі:
– Богдана Фроляк – Концерт для гобоя з оркестром (прем'єра)
– Олена Ільницька – „До перемоги" для вокального секстету та оркестру (прем'єра)

ВХІД ВІЛЬНИЙ на концерт 3 вересня на підставі вхідного квитка до завантаження з сайту Bilety24

www.pmv.org.pl

Фінансова підтримка

Dofinansowano ze środków Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego pochodzących z Funduszu Promocji Kultury w ramach programu „Muzyka", realizowanego przez Narodowy Instytut Muzyki i Tańca

Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego · NIMiT · projekt współfinansuje miasto stołeczne Warszawa · MagoVox fundacja · STOART

Партнери фестивалю

zaks sprzyjamy wyobraźni · Związek Ukraińców w Polsce · UKRAIŃSKI DOM · ESTELL

Інформаційні партнери

dwójka · POLSKIE RADIO ДЛЯ УКРАЇНИ · Наше Слово · tina · przyjaciółka · TVP KULTURA · ZBRUČ · Наш вибір Gazeta dla Ukraińców w Polsce · LB.ua · UKRINFORM · Україна молода

Квитки можна придбати в системі Bilety24 та в касах перед концертом.

Дизайн: Тадеуш Калубик

eprasa.pl f874063953